

Gemeente Rotterdam

**Studie naar de
haalbaarheid
van een
cultuurcampus
op Zuid**

Colofon

Studie naar de haalbaarheid van een Cultuurcampus op Zuid maart 2020

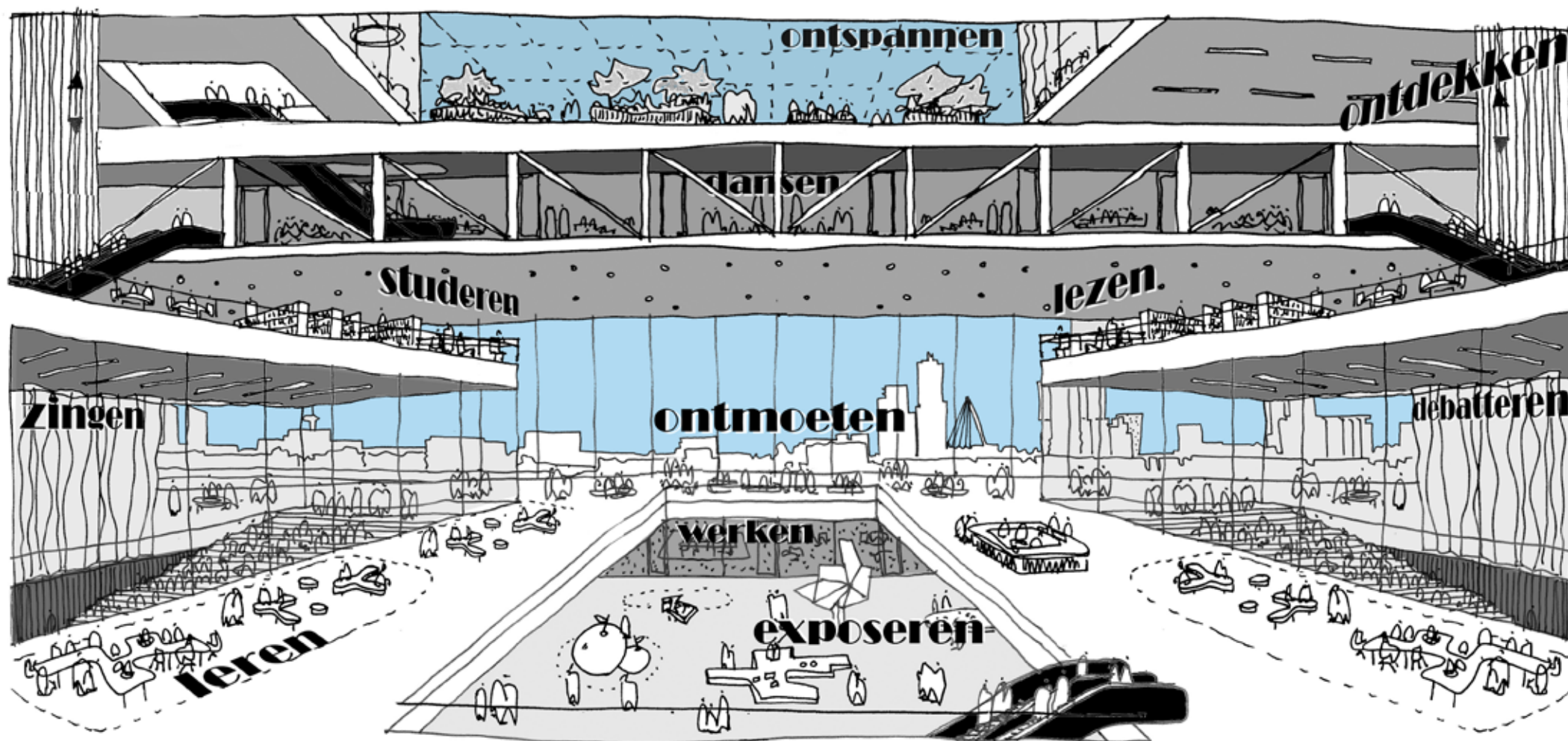
In opdracht van het College van B&W Rotterdam

Informatie: ah.vanderkooij@rotterdam.nl, ajsm.lushtaku@rotterdam.nl

Met dank aan de inbreng vanuit het driemanschap Cultuurcampus (Wilma Franchimon, Theo Kemperman en Marco Pastors) dat het advies Cultuurcampus op Zuid 2019 uitbracht en een groot aantal gesprekken met onderwijs- en cultuurpartijen organiseerde waarvan in deze studie gebruik is gemaakt.

Inhoud

- P. 4 **1. Inleiding**
- Van NCWI tot Cultuurcampus
 - Advies 2019: iconische publiekstrekker
 - Bouwstenen voor de haalbaarheid
 - Leeswijzer
- P. 6 **2. Nieuwe energie voor een Cultuurcampus**
- Nieuwe Energie voor Rotterdam
 - Nationaal Programma Rotterdam Zuid
 - Veranderstad
 - Cultuur en Onderwijs
 - Inwoners van Zuid
- P. 7 **3. Partners met groeimodel**
- Cultuurcampus extern advies (zomer 2019)
 - Op korte termijn naar Zuid
 - Hogeschool Rotterdam
 - Erasmus Universiteit Rotterdam
 - Codarts
 - Groeimodel
 - Middelbaar beroepsonderwijs
 - Culturele partijen
 - Bouwsteen voor financiële haalbaarheid (samenvatting)
- P. 10 **4. Toekomst van de stad**
- Cultuurcampus extern advies (zomer 2019)
 - Toekomst van de stad
 - Onderwijs
 - Cultuur
 - Met Zuid
 - Toerisme
 - Bouwsteen voor financiële haalbaarheid (samenvatting)
- P. 14 **5. Locaties op Zuid**
- Cultuurcampus extern advies (zomer 2019)
 - Zuid lange termijn
 - Programma van eisen i.o.
 - Feyenoord City
 - Hart van Zuid
 - Maashaven
 - Bouwsteen ruimtelijke haalbaarheid (samenvatting)
- P. 17 **6. Uitkomsten studie haalbaarheid**
- Partners
 - Groeimodel
 - Toekomst van de stad
 - Maashaven
- P. 18 **Bijlagen**

beeld zoals gepresenteerd in het advies
Cultuurcampus driemanschap zomer 2019

1. Inleiding

Al in 2016 is voorgesteld een Nationaal Cultureel Wetenschappelijk Instituut (NCWI) op te richten, bedoeld om een inhaalslag te maken op Rotterdam Zuid. Tussen dat idee en de in deze studie onderzochte Cultuurcampus zit een aantal uitwerkingstappen. Daar wordt in dit hoofdstuk kort op ingegaan.

Van NCWI tot Cultuurcampus

De oorsprong van het idee ligt in de Tweede Kamer. In een motie wordt opgeroepen de mogelijkheid te onderzoeken van een ambitieus en vooruitstrevend instituut dat bijdraagt aan de aantrekkingskracht van Rotterdam Zuid. Daarop is een verkenning uitgevoerd naar een instituut dat “een vitale verbinding kan maken tussen de gemeentelijke, nationale en internationale agenda met als basis de beoogde educatieve en culturele waarde voor de bewoners van Zuid en gaandeweg ook het noordelijk deel van de stad”. Deze verkenning leidt eind 2017 tot het Manifest “Rotterdam Connected” waarin door onderwijspartijen en partijen uit de culturele sector de gemeente werd opgeroepen tot een ambitieuze vervolgstap. Die volgt in 2018 als drie mensen benaderd worden de plannen uit te werken en daarbij te zorgen voor een goede verbinding met Zuid, met cultuur en met onderwijs.

Advies 2019: iconische publiekstrekker

Dit driemanschap bestaat uit Wilma Franchimon (voorzitter, tevens voorzitter college van bestuur Codarts), Marco Pastors (directeur Nationaal Programma Rotterdam Zuid) en Theo Kemperman (directeur bestuurder Bibliotheek). In de zomer van 2019 brengen zij advies uit aan het College. Zij spreken een groot aantal partijen en introduceren de werktitel “Cultuurcampus”, waarbij het draait om onderwijs, cultuur en toerisme. Er wordt hoog ingezet: “de Cultuurcampus is groot en als icoon een publiekstrekker”. Op de Cultuurcampus “wordt onderdak geboden aan verschillende instellingen. Er wordt gestudeerd, onderzocht, gemaakt en gepresenteerd. Alleen al de 2.500 studenten zorgen de hele dag voor leven in de brouwerij. De meeste vierkante meters zijn voor hoger onderwijs, maar die worden slim gecombineerd

met cultuur, horeca, een dakterras en een plein, waarmee het een energieke plek van internationale ontmoeting wordt”. Verschillende partners binnen en buiten Rotterdam zijn enthousiast over de ontwikkeling van een Cultuurcampus, ervaart het driemanschap “vanwege de ruimte en bereikbaarheid, de combinatie van kennis, cultuur en toerisme en het feit dat de Cultuurcampus zowel midden in de maatschappij staat als internationale hotspot wordt”.

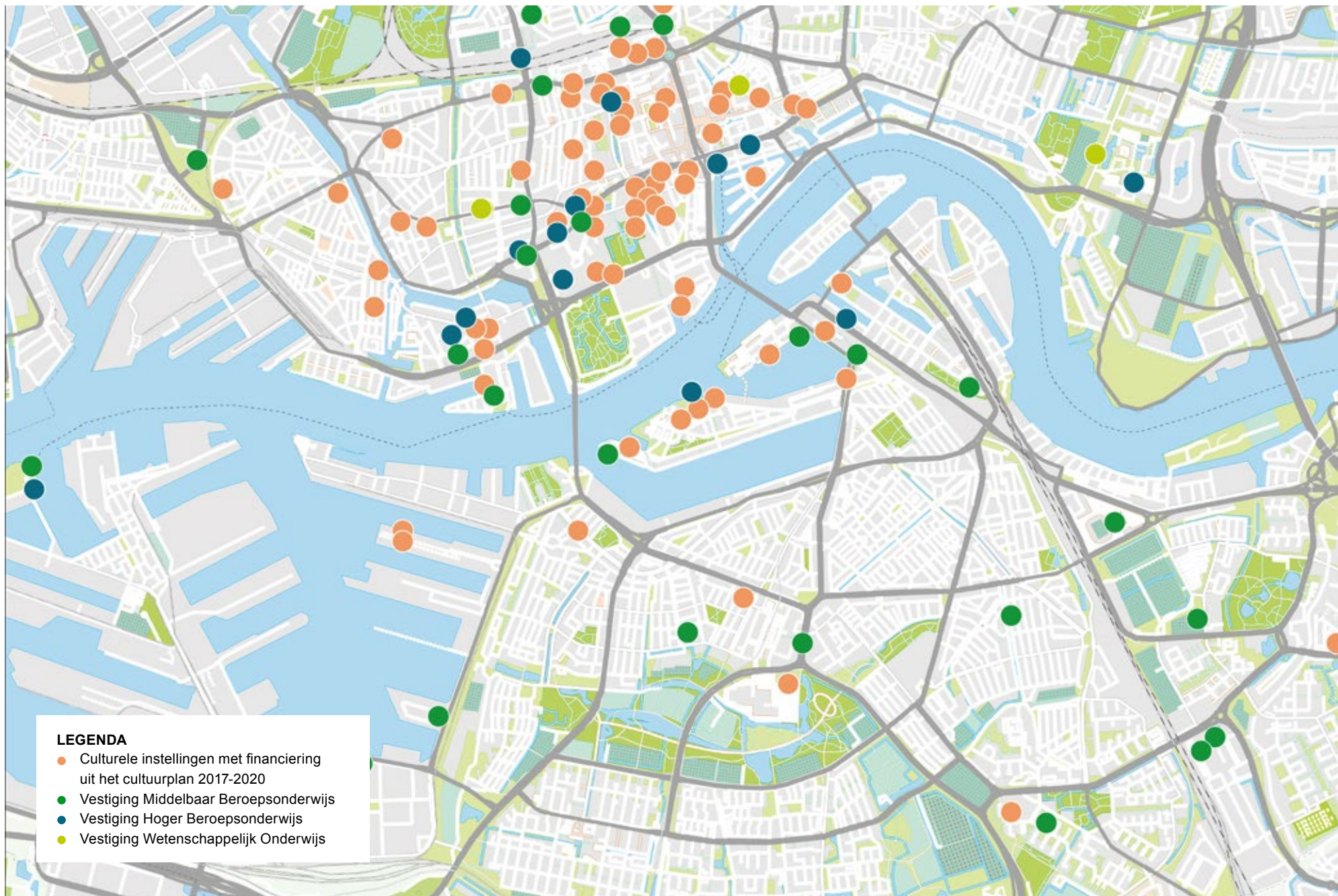
Bouwstenen voor de haalbaarheid

In september 2019 geeft het College opdracht de financiële, programmatische en ruimtelijke haalbaarheid van het extern advies Cultuurcampus te onderzoeken. De haalbaarheidsstudie moet daarbij recht doen aan het oorspronkelijk idee om te zorgen voor een vitale verbinding tussen gemeentelijke, nationale en internationale agenda's en (meer) educatieve en culturele waarde voor Zuid. En de Cultuurcampus zal moeten passen bij actuele ontwikkelingen, zoals de groei van de stad, de gebiedsontwikkelingen op Zuid, het gemeentelijk beleid ten aanzien van onderwijs, cultuur, toerisme en de afspraken in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Leeswijzer

In het eerstvolgende hoofdstuk wordt de Cultuurcampus allereerst in de grotere stedelijke context geplaatst (H2). De uitkomsten van de haalbaarheidsstudie vindt u in de daaropvolgende hoofdstukken.

De Cultuurcampus kan haalbaar worden gemaakt door een samenwerking met partners in een groeimodel (H3). Het verbindend thema tussen de partijen is de toekomst van de stad (H4). Kan worden vorm gegeven aan de Maashaven, te beginnen op het Charloisse hoofd (H5). Met deze bouwstenen wordt met partners het plan uitgewerkt, gericht op eerste activiteiten medio 2022.

Vestigingen Middelbaar Beroepsonderwijs, Hoger Beroepsonderwijs, Wetenschappelijk Onderwijs en culturele instellingen met financiering uit het Cultuurplan 2017-2020

2. Nieuwe energie voor een Cultuurcampus

In dit hoofdstuk wordt toegelicht dat de ontwikkeling van een Cultuurcampus op Zuid van meerwaarde is voor Rotterdam en Zuid in het bijzonder. De uitgangspunten passen in het coalitieakkoord en het Nationaal Programma Rotterdam Zuid en sluiten aan bij de plannen van partners.

Nieuwe Energie voor Rotterdam

Goed onderwijs voor iedereen en cultuur als één van de motoren voor een levendige stad: die uitgangspunten zijn in het coalitieakkoord “Nieuwe Energie voor Rotterdam” opgenomen. De ontwikkeling van een Cultuurcampus op Zuid past daarin omdat het een aantal belangrijke kansen aan elkaar koppelt: groei van de stad, behoefte aan meer maatschappelijke voorzieningen, meer hoger onderwijs op Zuid, ruimtelijke ontwikkeling op Zuid. Ook met het Rijk is overeenstemming over het idee dat onderwijs en cultuur belangrijke bijdragen zijn aan de verdere ontwikkeling van Rotterdam Zuid (regiodeal, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, gesprekken NCWI).

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De inzet van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid in de “haarvaten” van het dagelijks leven op Zuid begint vruchten af te werpen, zoals bijvoorbeeld te zien is in de stijgende cito-scores, hogere arbeidsparticipatie en betere woningen. Steeds meer kunstenaars, cultureel ondernemers en architecten ontdekken Zuid als interessante vestigingsplaats. Met de ontwikkeling van een Cultuurcampus op één van de “slagaders” van Zuid doet de kans zich voor deze ontwikkelingen te verstevigen en zo zetten we Zuid ook voor (hoger) onderwijs en cultuur letterlijk op de kaart voor de inwoners van Zuid, voor de rest van de stad en met aantrekkingskracht voor bezoekers.

Veranderstad

De stad groeit, tot 2040 zullen zeker 50.000 nieuwe woningen worden gebouwd. Maatschappelijke voorzieningen zoals onderwijs en cultuur zullen mee groeien. En evenwichtig verdeeld over de stad. Zowel de groei van het aantal maatschappelijke voorzieningen als een goede spreiding van rust en reuring zijn kernpunten uit het gespreksdocument Veranderstad (omgevingsvisie Rotterdam). Met de mobiliteitstransitie zet de stad in op verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen en de verbinding tussen verschillende delen van de stad. Een concentratie van cultuur- en onderwijsaanbod op een strategische plek op Zuid kan zowel de benodigde groei accommoderen als voor rust, reuring en mobiliteit een rol van betekenis spelen

Cultuur en Onderwijs

In de veranderende stad maken cultuur- en onderwijspartijen toekomstplannen. Culturele organisaties en hoger onderwijs instellingen lonken naar Zuid en ontwikkelen strategische huisvestingsvisies en ideeën over toekomstgericht cultuur- en onderwijsaanbod. Nieuwe combinaties van onderwijs en onderzoek leiden tot nieuwe bruikbare kennis voor de samenleving, de economie en de haven. Een voorbeeld daarvan is de gezamenlijke agenda van EUR, TU Delft en Erasmus MC en EUR.

Hoger onderwijs en culturele instellingen op Zuid brengen voorzieningen met zich mee voor studieplekken en studentenwoningen, en ook kansen voor aansluiting en samenwerking met mbo en voortgezet- en primair onderwijspartners op het gebied van onderwijsprogramma's en mentoringsprogramma's. Dit draagt bij aan gelijke kansen voor alle Rotterdamse jongeren.

Inwoners van Zuid

Het gaat steeds beter op Rotterdam Zuid maar voor onder andere hoger onderwijs en cultuur moet nog een inhaalslag gemaakt worden. Een ambitieuze Cultuurcampus zoals voorgesteld door het driemanschap kan daar een belangrijke rol in spelen. Met een toegankelijke opzet, veel studieplekken en een goede bereikbaarheid heeft de Cultuurcampus direct meerwaarde voor de inwoners van omliggende wijken. Dat is ook interessant voor toeristen: op de Cultuurcampus kom je de hele wereld tegen. Een ambitieuze inpassing en vormgeving heeft positieve impact op de omliggende wijken en kan zo het (zelf) beeld van het gebied verstevigen. Studententhuisvesting in de directe omgeving brengt nieuwe energie en levendigheid in de buurt.

3. Partners met groeimodel

Na een korte omschrijving van het extern advies van het driemanschap gaat dit hoofdstuk in op partners die hebben aangegeven op korte termijn mee te willen doen in een cultuurencampus en tot welk ontwikkelmodel dat leidt.

Cultuurencampus extern advies (zomer 2019)

De ambitieuze Cultuurencampus zoals voorgesteld in het extern advies heeft een vloeroppervlakte van 50.000 m², de stichtingskosten bedragen 300 miljoen euro. Voor de financiering wordt door het driemanschap uitgegaan van “de substantiële inzet van hoger onderwijsinstellingen, het Rijk, fondsen en de gemeente”. In de verdeling van vierkante meters wordt de Cultuurencampus in het advies voor twee derde “gedragen” door hoger onderwijspartners die zowel voor de stichtingskosten als exploitatie rechtstreeks bekostigd worden door het ministerie van OC&W. Door het driemanschap is veel nadruk gelegd op het iconisch karakter van een Cultuurencampus op Zuid.

Op korte termijn naar Zuid

Drie partners hebben de serieuze intentie in te stappen op korte termijn: Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam en Codarts. Deze drie onderwijsinstellingen werken o.a. samen in het Rotterdam Arts and Sciences Lab (RASL), waar experimenteel en transdisciplinair onderwijs en onderzoek wordt gedaan. Dit is één van de activiteiten die zich ook goed zou lenen voor de Cultuurencampus op korte termijn. Deze partners geven aan dat ook al op korte termijn behoefte is aan vierkante meters. Daarbij is men uit praktische overwegingen niet per se uit op één gebouw maar vooral op elkaars nabijheid.

Hogeschool Rotterdam

De Hogeschool Rotterdam heeft vier grote kernlocaties die goed bereikbaar zijn en op een representatieve locatie liggen nabij een metrohalte. Daarnaast heeft de Hogeschool Rotterdam een aantal zogenaamde satellietlocaties zoals RDM en

Blue City. Kenmerkend voor satellietlocaties is dat ze een vernieuwend karakter hebben, nauw aansluitend bij maatschappelijke ontwikkelingen. De Hogeschool is erin geïnteresseerd om met een satelliet deel te nemen in de Cultuurencampus. Ook de doorontwikkeling van het in 2012 opgerichte Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie (EMI) zou hier een mogelijke plek in kunnen krijgen. EMI richt zich op complexe vraagstukken, waar vanuit meerdere disciplines en in interactie met de maatschappij de gezamenlijke aanpak wordt gezocht. De Hogeschool is voornemens hierin nauw samen te werken met een culturele publiekstrekker en met andere onderwijsinstellingen. Overigens speelt op korte termijn voor de Hogeschool ook de zoektocht naar een nieuwe kernlocatie op Zuid, die buiten de Cultuurencampus zal worden ontwikkeld.

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus Universiteit Rotterdam heeft onlangs een intensieve samenwerking aangekondigd met Erasmus MC, TU Delft en Universiteit Leiden. Drie nieuwe campussen zijn voorzien: de medtech-campus bij het Erasmus MC op Hoboken, een regionale Artificial Intelligence-campus en als derde een Delta Regions campus. De Erasmus Universiteit houdt haar hoofdvestiging op Woudestein. Op korte termijn is de universiteit voor een aantal nieuwe onderwijs-initiatieven op zoek naar een locatie. De universiteit is zeer geïnteresseerd in een samenwerking met maatschappelijke impact. Zowel met andere onderwijsinstellingen, adviesraden als met startups, het bedrijfsleven en makers uit de culturele sector. En al op korte termijn, kleinschalig en vooruitlopend op de komst van de Delta Regions campus. De synergie tussen de Delta Regions campus en de Cultuurencampus is kansrijk en wordt in een later stadium uitgewerkt.

Codarts

Codarts profileert zich als kunsthogeschool door sterk de verbinding te leggen tussen opleiding, het podium en de stad. Het kunstonderwijs wordt gegeven op drie locaties in Rotterdam met elk een eigen profiel: Kruisplein, WMDC en Fenix en op tientallen podia door de hele stad. Op korte termijn is Codarts op

zoek naar ruimte voor onder andere de kunsteducatie-opleidingen. Ervaring leert dat Codarts juist met deze opleidingen verbinding maakt met andere culturele organisaties en bewoners van omliggende wijken. met deze opleidingen verbinding maakt met andere culturele organisaties en bewoners van omliggende wijken.

Groeimodel

In ieder geval deze drie partijen hebben aangegeven de Cultuurcampus met de gemeente op te willen starten. Na het sluiten van de intentieovereenkomst medio 2020 wordt wat de gemeente betreft toegewerkt naar een model dat start in 2022 (of zoveel eerder als mogelijk) en waarbij vier partijen (gemeente, Hogeschool, EUR en Codarts) elk ongeveer 3000 m² voor hun rekening nemen. Dat vormt een stevig basis. Instellingen organiseren “eigen” onderwijs maar de focus ligt op samenwerking, interdisciplinariteit en interactie met de stad. Gezamenlijk wordt vanaf dag 1 gezorgd voor 200 studieplekken. Deels gaat het om tijdelijke huisvesting, tegelijkertijd wordt ook begonnen aan de voorbereiding van permanente bebouwing. De startende partijen nodigen vanaf de start andere partijen uit de Cultuurcampus te komen versterken: bibliotheek, bij het thema passend onderwijs, startups, adviesorganen, bedrijfsleven en internationale onderzoeksgroepen. Studentenhuisvesting in de directe omgeving maakt onderdeel uit van de impact van de Cultuurcampus. Dit alles vraagt een nog nader uit te werken uitgekend governance-model.

Middelbaar beroepsonderwijs

In de afgelopen maanden zijn diverse gesprekken geweest met de Rotterdamse mbo-instellingen over hun ambities op Zuid en de mogelijkheden om aan te sluiten bij programmering van de Cultuurcampus. Dat kan in concrete onderwijs- en cultuuractiviteiten aanhakend op het thema “Toekomst van de stad” en ook in praktische zin gericht op toerisme, horeca en leisure. Met de Rotterdamse mbo-instellingen lopen al gesprekken over inhoudelijke verbinding en verdere aansluiting, daar wordt in het komend jaar verder vorm aan gegeven.

Culturele partijen

De Cultuurcampus heeft ook een sterke culturele functie. Ook hier is innovatie en interdisciplinariteit en interactie met de stad het uitgangspunt. Daartoe wordt in gesprek gegaan met culturele partijen en fondsen die bij kunnen dragen aan het beschreven profiel, zoals bibliotheek en andere partijen op het gebied van talentontwikkeling, cultuureducatie, social design en makers. Het kunnen gevestigde instellingen zijn, maar ook kleinere partijen uit de creatieve en culturele sector. Met elkaar en met de onderwijspartijen creëren ze een campus waarin er elke dag iets te beleven valt, en waar er een programmering is die past bij het overkoepelende thema ‘Toekomst van de stad’. De campus kan al starten in 2022: kwartier maken en evenementen. Voor de langere termijn en met het oog op de meer iconische en toeristische functie wordt dit doorontwikkeld naar een culturele invulling die de Cultuurcampus en Rotterdam Zuid ook internationaal op de kaart zet.

Bouwsteen voor financiële haalbaarheid (samenvatting)

De Cultuurcampus wordt ontwikkeld met stevige partners: Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam, Codarts. Het cultuurdeel wordt ingebracht via de gemeente, die daarvoor onder andere via het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ook steun zoekt bij het Rijk. Daarnaast neemt de gemeente de openbare ruimte voor haar rekening. De manier van ontwikkelen en inrichting van de locatie zijn zodanig dat andere partijen goed aan kunnen sluiten.

Partijen willen snel naar Zuid, op een aantal locaties doen zich nu kansen voor, de stad groeit. Gedacht wordt aan een start met ongeveer 3.000 m² per partij. Dit wordt uitgewerkt in een intentieovereenkomst. Een deel van de ontwikkeling is tijdelijk, er wordt ook direct gestart met de voorbereiding van permanente huisvesting.

4. Toekomst van de stad

De toekomst van de stad: dat is het overkoepelend concept voor de programmering van de Cultuurcampus. Na een korte beschrijving van het programma uit het extern advies wordt in dit hoofdstuk omschreven wat het thema “Toekomst van de stad” betekent voor de onderwijs- en cultuurprogrammering, de meerwaarde voor Zuid en daarmee ook hoe het werkt voor toerisme.

Cultuurcampus extern advies (zomer 2019)

Het externe advies van het driemanschap heeft geen inhoudelijk thema maar benoemt wel drie pijlers: kennis, cultuur en toerisme. De Cultuurcampus is “als icoon een publiekstrekker, die onderdak biedt aan verschillende instellingen. Er wordt gestudeerd, onderzocht, gemaakt en gepresenteerd. Alleen al de 2.500 studenten zorgen de hele dag voor leven in de brouwerij. De meeste vierkante meters zijn voor hoger onderwijs (campus), maar die worden slim gecombineerd met cultuur, horeca, een dakterras en een plein, waarmee het een energieke plek van (internationale) ontmoeting wordt”.

Toekomst van de stad

Rotterdam verandert in hoog tempo en dat is niet alleen zichtbaar in de gebouwde omgeving. Demografische, technologische en geopolitieke ontwikkelingen laten zich in arbeiderssteden sterker gelden. De bevolkingssamenstelling van de stad is in een paar decennia tijd ingrijpend veranderd. De trek naar de stad, de vergrijzing, de energietransitie, klimaatverandering, digitalisering, de behoefte aan goed burgerschap en de netwerksamenleving zijn uitdagende ontwikkelingen. Rotterdam heeft een sterke traditie in politieke debatten en het werken aan de stad: van Opzomer en tot Nationaal Programma, van Integratie-debatten tot Wijk-samenleving, stadsmarinier tot Stadmakerscongres. De “Toekomst van de stad” maken we tot overkoepelend concept van de Cultuurcampus. Op de campus wordt daar in onderzoek, debat, onderwijs, kunst en cultuur vorm aan gegeven: hoe zien we de stad, hoe (be)leven we samen,

hoe beschermen we de stad, wat levert de stad ons op. De dynamiek die dit meebrengt vraagt om samenwerking tussen de partners in de Cultuurcampus. Die samenwerking brengt de stad verder. En als er één stad is die kan omgaan met de dynamiek van snelle verandering, dan is het Rotterdam.

Onderwijs

De bijdrage die hoger onderwijsinstellingen voor ogen hebben, behelst vooral het ontwikkelen van nieuwe onderwijs- en onderzoeksprogramma's die impact hebben op de samenleving en de economie. Het gaat dan om onderwijs en projecten waarbij vraagstukken over de toekomst van de stad juist in samenhang vanuit verschillende disciplines belicht worden. Het gaat om onderwijs, onderzoek en projecten op bijvoorbeeld het gebied van mobiliteit, gebouwde omgeving en watermanagement en de daaraan gerelateerde sociale aspecten als gelijke kansen, gezonde leefomgeving en werk. Dit betekent dat Zuid leidt tot nieuwe kennis en nieuw onderwijsaanbod. De partners zien hier de samenwerking met elkaar en met andere onderwijs- en cultuurinstellingen als kans. De fysieke nabijheid in de Cultuurcampus is daarom voor hen zeer aantrekkelijk. Ook zijn de partners bereid hun kennis en expertise in te zetten in de wijken, bijvoorbeeld met programma's op het gebied van mentoring en cultuureducatie.

Cultuur

Kernthema's van het Rotterdams cultuurbeleid zijn inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Dit sluit direct aan bij de inzet van onderwijspartijen in de Cultuurcampus die zich willen richten op interdisciplinariteit, experiment en verbinding met omliggende wijken. Cultuur moet verbinden en verbeelden, ook op de campus als het over de toekomst van de stad gaat. Vooral talentontwikkeling, cultuureducatie, social design en makers lijken goed in het profiel van de Cultuurcampus te passen. Maar ook andere partijen die mee inhoud kunnen geven aan het overkoepelend thema “Toekomst van de stad” worden betrokken. Een grotere ontwikkeling als de Cultuurcampus draagt bij aan een sterker cultureel ecosysteem op Zuid en aan de identiteit en trots van het gebied.

© Copyright 2020 Silicon Theatre Scenery

© Franck Tomps

© RDM Rotterdam

© Copyright 2020 Silicon Theatre Scenery

© Civic Architects

Zeitz MOCAA © Iwan Baan

Met interessante architectuur en innovatieve programmering kan de Cultuurcampus de internationale positie van Zuid verstevigen en bezoekers van buiten trekken.

Met Zuid

De vraag “de toekomst van de stad” ligt op Zuid al langer voor en vaak meer prangend en schurend dan elders. In dit licht is het Nationaal Programma Rotterdam Zuid opgesteld. Op de Cultuurcampus is het samenleven en de toekomst van de stad onderwerp van onderwijs en onderzoek. Daarbij zijn de inwoners van Zuid op de Cultuurcampus zelf ook deelnemer, onderzoeker, student, docent, bezoeker en maker. Van de partner van de Cultuurcampus vraagt dat om openheid en nieuwsgierigheid, van de inrichting vraagt het om bereikbaarheid en toegankelijkheid. In de omliggende buurten vraagt het om ruimte voor studentenhuisvesting (nieuwe inwoners van Zuid) en voorzieningen voor toeristen.

Toerisme

De veelzijdigheid en veelkleurigheid van de Rotterdamse architectuur hebben wereldwijd de aandacht getrokken en een stroom van bezoekers op gang gebracht. Rotterdam is een ‘place to visit’ geworden. Een campus met een daarmee verbonden icoon als publiekstrekker heeft de potentie uit te groeien tot toerisme-hotspot op Zuid. In de Visie Toerisme is vastgesteld dat toerisme in onze stad geen doel op zich is maar een middel om gewenste ontwikkelingen te versterken. De Cultuurcampus kan daarin een motor vormen. Met programmering en aansprekende architectuur kan de Cultuurcampus de positie van Zuid verstevigen (en bezoekers van buiten trekken). Omdat de Cultuurcampus “met Zuid” is heeft ze betekenis voor de inwoners en is ze interessant voor mensen buiten het gebied.

Bouwsteen voor de programmatische haalbaarheid (samenvatting)

Toekomst van de stad is het overkoepelend thema van de Cultuurcampus. Hoe gaan steden om met de trek naar de stad, de vergrijzing, de integratie, de netwerksamenleving, in sociaal, cultureel, economisch en fysiek opzicht? Rotterdam heeft een sterke traditie in het omgaan met dynamiek en werken aan de stad. De partners van de Cultuurcampus organiseren zich rond het thema “toekomst van de stad” door onderzoek, ontmoeting, kennis, innovatie, bedrijvigheid en culturele uitingen.

... een nieuw perspectief voor Rotterdam-Zuid ...

5. Locaties op Zuid

Dit hoofdstuk gaat over de locatie voor de Cultuurcampus. Na een verwijzing naar het advies uit 2019 wordt ingegaan op de lange termijn ontwikkeling op Zuid, de “eisen” die verschillende partners stellen en wat dat betekent voor de onderzochte locaties.

Cultuurcampus extern advies (zomer 2019)

Het driemanschap gaat in haar advies uit van een iconisch gebouw van ca 50.000 m², mogelijk in stappen op te bouwen. Het driemanschap noemt drie mogelijke locaties op Zuid: in op of bij de Maassilo, in op of bij het Charloisse Hoofd en in op of bij Hart van Zuid. Op verzoek van het College is ook Feijenoord City onderzocht als mogelijke locatie voor een Cultuurcampus.

Zuid lange termijn

Het gespreksdocument Veranderstad (omgevingsvisie Rotterdam) gaat ervan uit dat de groei van de stad benut kan worden om Rotterdam te versterken als compacte, inclusieve, productieve en circulaire stad op twee oevers. De groei van het aantal inwoners vergroot de urgentie, maar biedt ook kansen om het netwerk van openbaar vervoer verder te versterken. Belangrijk in het kader van een studie naar een Cultuurcampus is dat op Zuid de oost-west verbindingen worden verbeterd. Van Stadionpark naar Hart van Zuid en van Hart van Zuid naar Centraal station via Maastunnel en Erasmus MC met een hoogwaardig openbaar vervoer verbinding (eigen rijstrook/tunnelbuis). De verbinding Centraal Station – Hart van Zuid via de Maastunnel is al in 2022 gepland. Onlangs is door Francine Houben van Mecanoo een toekomstperspectief geschetst voor Zuid met een herwaardering van de relatie tussen stad en haven. Verbetering van verbindingen (voet, fiets, openbaar vervoer) staan in de studie centraal. Belangrijke elementen zijn volgens haar onder meer de dijk over Zuid als park en een samenwerking tussen hoger onderwijs en cultuur langs de Maashaven.

Programma van eisen i.o.

Beschikbaarheid op korte termijn, goede bereikbaarheid, nabijheid van andere onderwijs- en cultuurpartijen, stedelijke locatie goed in het zicht, verbinding kunnen maken met omliggende wijken en de mogelijkheid staf- en studentenhuysvesting te realiseren: dat zijn de zes belangrijkste eisen die partners stellen aan de Cultuurcampus. Er wordt gehecht aan een iconisch karakter maar dat hoeft niet in de vorm van een gebouw. Daarbij is er het besef dat de programmering op de lange termijn het succes bepaalt. Voor alle locaties is perspectief op een goede omgevingskwaliteit belangrijk wat vraagt om nader onderzoek en uitwerking in onder meer bestemmingsplannen.

Feyenoord City

Feyenoord City is in de toekomst zeer goed bereikbaar na realisatie van de oostelijke oeververbinding en een nieuw NS-station (Delft Dordrecht). De locatie Feyenoord City is echter pas op de langere termijn, na 2025 beschikbaar, na realisatie van het nieuwe voetbalstadion. Partners hebben aangegeven dat de locatie om die reden voor de Cultuurcampus afvalt.

Hart van Zuid

In Hart van Zuid komt de komende jaren een aantal locaties beschikbaar: langs de Gooilandsingel en langs de Strevelsweg. Het is een lopende gebiedsontwikkeling waar al is geïnvesteerd in een goede verbinding met omliggende wijken zoals de “doorbraak” naar Carnisse. De woningen in deze wijk kunnen onderzocht worden op de mogelijkheid tot herontwikkeling tot studentenwoningen. De locatie is met de metro uitstekend bereikbaar, net als met de bus (ook regionaal).

Dat is de reden dat Hogeschool Rotterdam en gemeente in gesprek zijn over de mogelijkheid in het Hart van Zuid een kernlocatie te ontwikkelen: representatief en uitstekend bereikbaar. Vanuit de Ontwikkelcombinatie Hart van Zuid is aangegeven dat dit uitstekend past bij de ambities voor het gebied. Voor de Cultuurcampus (met een satellietlocatie van de Hogeschool) is het een bezwaar dat nieuwbouwlocaties in Hart van Zuid pas over enkele jaren beschikbaar komen. Weliswaar zou onderzocht kunnen worden of alvast begonnen kan worden in een

aantal leegstaande panden, maar de zichtbaarheid daarvan is beperkt. Al met al heeft het ontbreken aan de mogelijkheid voor een eigen signatuur hier de doorslag gegeven.

Maashaven

Aan de Maashaven bevindt zich een aantal locaties die de komende jaren op verschillende momenten “vrij” komen. Het geheel is nog bestemd als industriezone, maar op termijn is (gedeeltelijke) transformatie voorzien naar een stedelijk gebied met een mix aan functies. Deze transformatie zal een verbetering van de omgevingskwaliteit met zich meebrengen. Voor de Cultuurcampus wordt niet uitgegaan van een strak omlijnde locatie aan de Maashaven maar worden, in navolging van de studie van Francine Houben, verschillende mogelijkheden gezien. De Maashaven verbindt twee culturele groeiplaatsen: Oud Charlois aan de westzijde met een toenemend aantal kunstenaars en studenten en de Afrikaanderwijk aan de oostzijde, met een toenemend aantal culturele initiatieven.

Het Charloisse Hoofd komt op korte termijn beschikbaar, dit is een goede plek om te starten. Aanvankelijk per OV nog niet heel goed bereikbaar, al is al in 2022 een HOV-verbinding voorzien naar zowel Hart van Zuid als Centraal Station via de Maastunnel en zijn er goede mogelijkheden voor (bus) vervoer over water, als bij RDM. Op deze locatie is pas na 2026 woningbouw voorzien, die eventueel goed in te passen is. Rond die tijd komen ook andere locaties vrij langs de Maashaven, waar mogelijk naar uitgebreid of “doorgeschoven” kan worden en/of waarbij “aangeschoven” kan worden. Zoals bij Park Maashaven bij de Maassilo, de ideeën die leven over een brug tussen Katendrecht en de Tarwewijk, de verplaatsing van het SS Rotterdam en een Delta Regions campus. Met een start aan het Charloisse Hoofd kan de Cultuurcampus de verdere ontwikkeling van de Maashaven en van de Charloisse stadswijken mee-aanjagen.

Bouwsteen ruimtelijke haalbaarheid (samenvatting)

De Maashaven is de aangewezen plek voor de ontwikkeling van de Cultuurcampus; er komen op korte, middellange en lange termijn locaties vrij voor de fasegewijze ontwikkeling, sluit aan bij initiatieven in omliggende wijken (oud Charlois, Afrikaanderwijk) en kan die wijken versterken (ook Tarwewijk), aansprekend voor bezoekers, heeft de potentie om Noord met Zuid te verbinden (metro, Maastunnel, over water), past in de lange termijn visie op Zuid.

Verschillende ontwikkellocaties aan de Maashaven.

6. Uitkomsten studie haalbaarheid

In deze studie is onderzocht hoe een Cultuurcampus op Zuid haalbaar te maken is. Vanuit het idee (hoofdstuk 2) dat een Cultuurcampus moet bijdragen aan meer hoger onderwijs en cultuur op Zuid: innovatief en toekomstgericht, verbetering van de leefbaarheid in oude wijken, de groei van de stad en betere verbindingen, uitbouw van de kennispositie Rotterdam dynamische stad, in co-creatie met belangrijke partners. De volgende bouwstenen voor die haalbaarheid zijn ontwikkeld

Partners

De Cultuurcampus wordt ontwikkeld met stevige partners: de Hogeschool Rotterdam, de Erasmus Universiteit, Codarts. Het cultuurdeel wordt ingebracht via de gemeente (met daarachter het Rijk) die daarnaast de openbare ruimte voor haar rekening neemt. De manier van ontwikkelen en inrichting van de locatie zijn zodanig dat andere partijen goed aan kunnen sluiten (hoofdstuk 3).

Groeimodel

Met de ontwikkeling van de Cultuurcampus wordt al op korte termijn gestart. Partners willen snel naar Zuid, op een aantal locaties doen zich nu kansen voor, de stad groeit. Wat de gemeente betreft wordt gestart met de drie partners die ieder zo'n 3000 m² in gebruik nemen. Een deel van de ontwikkeling is tijdelijk, er wordt ook direct gestart met de voorbereiding van permanente huisvesting (hoofdstuk 3).

Toekomst van de stad

Dat is het overkoepelend thema van de Cultuurcampus. Hoe gaan steden om met de trek naar de stad, de vergrijzing, integratie en de netwerksamenleving? Wat is daarvan de betekenis in sociaal, cultureel, economisch en fysiek opzicht? Rotterdam heeft een sterke traditie in het omgaan met dynamiek en werken aan de stad. De partners van de Cultuurcampus zetten in op de toekomst van de stad met onderzoek, ontmoeting, kennis, innovatie, bedrijvigheid en culturele uitingen. (hoofdstuk 4).

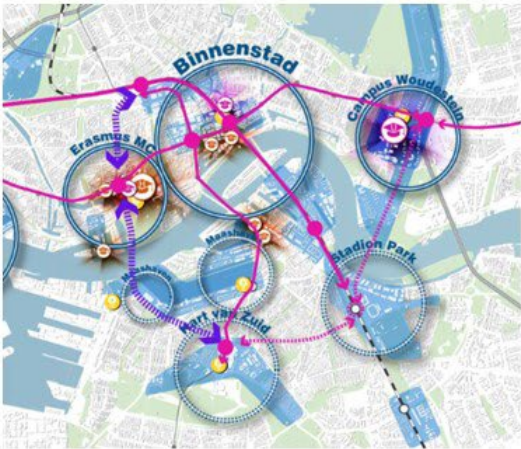
Maashaven

De Maashaven is de aangewezen plek voor deze ontwikkeling, te beginnen op het Charloisse Hoofd. Er komen op korte, middellange en lange termijn locaties vrij voor de fasegewijze ontwikkeling, sluit aan bij initiatieven in omliggende wijken (oud Charlois, Afrikaanderwijk) en kan die wijken versterken (Tarwewijk), aansprekend voor bezoekers, heeft de potentie om Noord met Zuid te verbinden (metro, Maastunnel, over water), past in de lange termijn visie op Zuid (cultuur en onderwijs als pioniers) (hoofdstuk 5).

Met deze bouwstenen kunnen en willen partners het komend jaar gezamenlijk een solide business opbouwen inclusief fasering en governance. En zo ontwikkelt Rotterdam dan een Cultuurcampus met aantrekkingskracht. De pionierskrachten van cultuur en onderwijs worden optimaal benut en onbekende delen van de stad worden ontsloten, oud en nieuw verbonden. Met een wezenlijke bijdrage aan de ontwikkeling van Rotterdam en Zuid in het bijzonder: onderwijs en cultuur als motor voor een leefbare en levendige stad.

Bijlagen

LOCATIES: FEIJENOORD CITY

Snelle HOV verbinding door Maastunnel 2022
Zuidplein – Erasmus MC – Rotterdam CS

Masterplan Feyenoord City
Ontwerp: OMA

BEREIKBAARHEID OP ORDE

NU	2025	2030
FIETSPONTJE	+ NS > DELFT + HOV>EMC	++ EUR

OPLEVERING GEBOUW

Start bouw na verhuizing Kuip 2028	NIEUWBOUW
---------------------------------------	-----------

LOCATIES: HART VAN ZUID

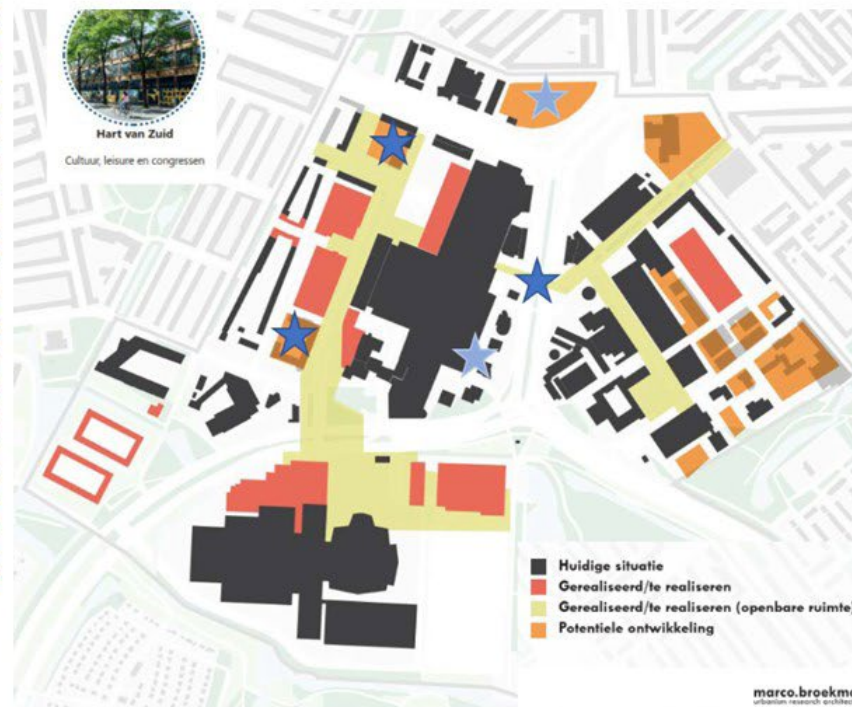

Toekomstige inrichting Gooilandsingel; ontwerp Karres en Brands

BEREIKBAARHEID OP ORDE

NU	2022	2030
+ METRO >CS	+ EMC / CS	++ EUR

★ LOCATIE MOGELIJKHEDEN

LOCATIES: MAASHAVEN

CHARLOISSE HOOFD BEREIKBAARHEID OP ORDE

NU	2022
FIETSPONTJE	+ HOV CS > EMC > Hart v Zuid

MAASSILO BEREIKBAARHEID OP ORDE

NU	2022
METRO MAASHAVEN	

Gemeente Rotterdam